

EARLY HEBREW ART MUSIC

OEUVRES DU RÉPERTOIRE
DE LA COMMUNAUTÉ PORTUGAISE D'AMSTERDAM

C.G.LIDARTI : B e f i Y e ṣ a r i m

ABRAHAM RATHOM : Adon Olam
(Ed. Israel Adler)

From the Repertoire of the Portuguese Jewish Community
of Amsterdam

הוצאת המוסיקה הישראלית בערבון מוגבל, תל-אביב
ISRAELI MUSIC PUBLICATIONS LIMITED P. O. Box 6011, Tel Aviv, ISRAEL

MUSIQUE SYNAGOGALE ANCIENNE

44 C13¹⁷

5.40

FRÜHE KOMPOSITIONEN FÜR DIE SYNAGOGUE

מאוצר המוסיקה האירופאית לבית הכנסת

44C 137
see ook 12 F 976

OEUVRES DU RÉPERTOIRE
DE LA COMMUNAUTÉ PORTUGAISE D'AMSTERDAM

C.G.LIDARTI : B e f i Y e š a r i m

ABRAHAM RATHOM : Adon Olam

(Ed. Israel Adler)

Coro (S.A.T.B.), 2 violini, viola, basso, cont.

From the Repertoire of the Portuguese Jewish Community
of Amsterdam

בפי ישרים תתרום, ובשפתי צדיקים תתברך. ובלשון חסידים תתקדש, ובקרב קדושים תתהלל.

אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא

הוצאת המוסיקה הישראלית בערבון מוגבל, תל-אביב
ISRAELI MUSIC PUBLICATIONS LIMITED, P. O. Box 6011, Tel Aviv, ISRAEL

OEUVRES DU RÉPERTOIRE DE LA COMMUNAUTÉ JUIVE
PORTUGAISE D'AMSTERDAM AU XVIIIE SIÈCLE

Ces oeuvres sont extraites du manuscrit 49 A 14 de la bibliothèque Ets-Haim d'Amsterdam, comportant des compositions de C. G. Lidarti, A. Caceres, A. Rathom ainsi qu'une pièce anonyme.

Les descendants des marranes, originaires de la péninsule ibérique, qui s'établirent à Amsterdam à partir de la fin du XVIe siècle, y formèrent au cours des XVIIe-XVIIIe siècles l'un des centres juifs les plus florissants d'Europe. La vie culturelle s'y distingua par la variété des domaines formant le champ d'intérêt des membres de cette communauté. Ses savants, écrivains et poètes, sans négliger les études rabbiniques et cabalistiques, produisirent également des ouvrages de morale juive, de linguistique hébraïque, d'histoire et de poésie. Profondément marqués par plusieurs générations d'assimilation totale à la civilisation de leur pays d'origine, ces marranes devenus juifs pratiquants, gardèrent les formes d'expression culturelle et artistique de leur ancien mode de vie. Ainsi, une activité musicale intense trouvait naturellement sa place dans la vie sociale et religieuse de cette communauté.

Nulle part ailleurs l'historien ne trouvera réunies des conditions aussi favorables pour l'étude de la vie musicale d'une communauté juive: documents d'archives et témoignages littéraires d'une richesse exceptionnelle viennent éclairer l'important répertoire de documents notés de cette communauté dont l'héritage musical a été maintenu vivant jusqu'à nos jours dans la tradition orale, permettant de confirmer et d'interpréter les sources écrites anciennes.*

Parmi les manifestations musicales de cette communauté, il faut surtout mentionner celles destinées au "Sabbat nahamû" et à la fête de "Simhat tôrah" et du "Sabbat berēsīt". Depuis l'inauguration fastueuse de la "grande synagogue", qui a eu lieu le "Sabbat nahamû" de l'an 1675 aux sons d'un orchestre et d'une chorale, ce jour devint la principale fête locale, commémorée aujourd'hui encore. Cette fête, ainsi que les réjouissances en l'honneur du "fiancé de la Torah" et du "fiancé de la Genèse", lors de la fête de "Simhat tôrah" et du "Sabbat berēsīt", ont donné lieu à de nombreuses compositions de circonstance. Les deux duos Ham-mešah illemīm, de Caceres et de Lidarti, ainsi que les deux cantates à voix seule, Bô'î be-šalôm et Kol han-nešamah, de Lidarti, furent destinées à ces occasions. Le chœur à trois voix, Nôrā elohīm (Psaume 68, 36), pour la Pentecôte, ainsi que le chœur à quatre voix, Be-fî yešarīm de la prière du matin pour Sabbats et fêtes, sont également de Lidarti. Il y a lieu de noter que tandis que les oeuvres de compositeurs juifs comme Caceres et Rathom semblent ne pas avoir survécu au-delà du XVIIIe siècle, celles du compositeur chrétien Lidarti se sont enracinées dans cette communauté et survivent, en partie, dans sa tradition orale jusqu'à nos jours.

* Voir l'étude de la vie musicale et des oeuvres de musique savante du répertoire de cette communauté dans I. Adler, La pratique musicale savante dans quelques communautés juives en Europe aux XVIIe et XVIIIe siècles, Paris - La Haye, Mouton, 1966, tome I ch. XII - XIII (pp. 191-236).

WORKS FROM THE REPERTOIRE OF THE JEWISH PORTUGUESE
COMMUNITY OF AMSTERDAM IN THE XVIII CENTURY

These works are preserved in the manuscript 49 A 14 of the Etz-Haim Library in Amsterdam; the manuscript comprises compositions by C. G. Lidarti, A. Caceres, A. Rathom and one anonymous piece.

The descendants of marranos from the Iberian Peninsula, who settled in Amsterdam from the end of the 16th century onwards, became, during the 17th and 18th centuries, one of the most flourishing Jewish communities in Europe. The cultural life there distinguished itself by the variety of interests shown by the members of the community. Its scholars, writers and poets, who were also rabbinical and cabbalist authorities, produced works on Jewish ethics, on the Hebrew language and on history as well as fine poetry. In spite of the passing of several generations totally assimilated to the civilisation of their original country, these marranos had become practising Jews preserving their ancient ways of cultural and artistic expression. At the same time an intensive musical activity developed within the framework of the social and religious life of this community.

In hardly any other place does the historian encounter so many favourable conditions for the study of the musical life in a Jewish community: Documents in archives and literary evidences of an exceptional richness throw light on the important repertoire of this community, the musical heritage of which has been preserved alive to our very day in the oral tradition which permits us to confirm and to interpret the ancient written sources.*

Among the musical manifestations of this community we have to mention first and foremost the celebrations of "Sabbat Nahamu", Simhat Torah and Sabbat Berashit." Since the "Grand Synagogue" had been festively opened on "Sabbat Nahamu" in the year 1675 to the sounds of an orchestra and chorus, this day had become the principal local festival and it is commemorated to this very day. This festival and also the festivities in honour of the "Bridegroom of the Law" and of the "Bridegroom of Genesis" have brought about numerous musical occasional compositions for the Holy Days of Simhat Torah and Sabbat Bereshit. The two duos Hamesiah Illamim of Caceres and of Lidarti, as well as the two cantatas for one solo voice, Bo'i be'shalom and Kol Hannesamah of Lidarti, were written for such occasions. The three part chorus, 'Nora Elohim (Psalm 68, 36), for Pentecost, and the four part chorus "Be'fi Yesharim" from the morning prayer for Sabbat and Holy Days, were also written by Lidarti. It is interesting to note that while the works of Jewish composers like Caceres and Rathom have apparently not survived beyond the XVIII century, those of the Christian composer Lidarti have been fully accepted by this community and have been handed down to our own days by oral tradition.

* Cf. The historical and musical analysis of these works in I. Adler, *La Pratique Musicale Savante dans quelques Communautés Juives en Europe aux XVIIe et XVIIIe siècles.*, Paris-La Haye, Mouton, 1966, Vol. 1, ch.XII-XIII (pp. 191-236).

NOTE:

The name of the editor-arranger must appear, together with the name of the composer, on all programmes.

ZUR BEACHTUNG:

Der Name des Herausgebers und Bearbeiters muss, zusammen mit dem des Komponisten, auf allen Programmen genannt werden.

The Material for Performance is available on Rental.
Matériel en location. Aufführungsmaterial leihweise.

© Copyright 1965 for all countries by ISRAELI MUSIC PUBLICATIONS LIMITED, P.O. Box 6011, Tel Aviv

All Rights of concert, radio, television performance, mechanical reproduction in any form whatsoever, translation, adaptation of the complete work or parts thereof, are strictly reserved. International Copyright Secured.

Copying of either separate parts or the whole of this work, by hand or by any other process, is unlawful. The use of any copies, including orchestrations, other than those issued by the Publisher or his accredited representatives is forbidden.

Tous droits d'exécution, de traduction, de reproduction et d'arrangements réservés pour tous pays.

יצירות מתוך הרפרטואר המוסיקלי של הקהלה הפורטוגזית באמסטרדם במאה הי"ח

יצירות אלו נשתמרו בכתב-היד 49A14 שבספריית עץ-חיים באמסטרדם, הכולל קומפוזיציות מאת ק.ג. לידרטי, א. קרס, א. רתום וכמו כן קטע אנונימי אחר.

צאצאי האנוסים שהתיישבו באמסטרדם בסוף המאה הט"ז הקימו בה קהילה משושגת, שהצטיינה בחיי תרבות רבגוניים. בלי להזניח את לימודי התורה, הספרות הרבנית וחכמת הקבלה, כללה יצירתם של חכמה ומשוררה חיבורים בתחום המוסר, הבלשנות העברית, ההיסטוריה והשירה. בני אנוסים אלה, שחיו במשך דורות מתוך התבוללות בתרבותה של ארץ מוצאם היוו בה חלק של השכבות הסוציאליות הגבוהות, שמרו גם לאחר שהפכו לשומרי-מצוות אדוקים על צורות ההבעה התרבותית והאמנותית של אורח-חיהם הקודם. אין איפוא להתפלא שאף פעילות מוסיקלית אינטנסיבית שובצה באופן טבעי בחייהם הדתיים החברתיים.

בין הארועים המוסיקליים יש לציין במיוחד אלה שנועדו לשבת נחמו, לשמחת תורה ולשבת בראשית. בית הכנסת הגדול באמסטרדם נחנך בפאר רב בשבת נחמו, בשנת 1675, לשמע צלילי תזמורת ומקהלה. מאורע זה הטביע את רשומו על חיי הקהלה ושבת נחמו הפכה לחג שנתי אשר שירים רבים של קהלה זו בתורת הזמנות ליצירה אמנותית. בטקס רב-פאר כיבדו את "חתן התורה" וחתן בראשית". טקסטים ספרותיים רבים של קנטטות שחוברו לארועים אלה הגיעו אלינו ולאחדים אף נשתמרו התווים, כגון שתי יצירות ה-דואו, "המשיח אלמים", מאת קרס ולידרטי וכמו כן שתי הקנטטות לקול יחיד, "בראי בשלום" ו"כל הנשמה" מאת לידרטי. הקטע התלת-קולי למקהלה, "נורא אלהים" (לחג השבועות וכמו כן קטע המקהלה לארבעה קולות, "בפי ישרים" (מתפלת שחרית של ימי שבת ומועד), אף הם מאת לידרטי. מעניין לציין שבעוד שיצירותיהם של המלחינים היהודים אברהם קרס ואברהם רתום נשתכחו במשך הזמן ולא השאירו עקבות לאחר המאה הי"ח, הרי יצירותיו של לידרטי, המלחין הלא יהודי, נשתרשו בקהלה ונשתמרו במסורת שבעל פה עד היום.*

* ראה על חיי המוסיקה ויצירות הרפרטואר המוסיקלי של קהילה זו:

I. Adler, La pratique musicale savante dans quelques communautés juives en Europe aux XIIIe et XVIIIe siècles, Paris-La Haye, Mouton, 1966, tome I, ch. VII (pp, 89-105).

[4.]¹²⁾ *Befi yesarim*. Coro a 4 voci Soprano, Alto, Tenore
& Basso accompagnate di due Violini, Alto Viola & Basso, ad libitum
di C.G. Lidarti A.F.

Andante moderato

The musical score is arranged in systems. The first system includes Violini (1. and 2.), Alto, and Soprano. The second system includes Soprano, Alto, Tenore 8^a infer., and Basso. The third system includes Bassi [B.C.]. The Soprano part has lyrics: "Be - fi ye - sha - rim tit - ro -". The Alto, Tenore, and Basso parts have lyrics: "tit - ro -". The Bassi part has lyrics: "tit - ro -". The score includes dynamic markings such as *p^o* and *f*, and articulation marks like slurs and accents.

12) P. 5

13) Ms.: "Col V^o Primo"

14) Ms.: "Col Basso", mais il faut sous-entendre: "Col Basso [al 8va]"

1. **5** **10**

VI.

2.

Alto

S.

A.

T.

B.

Bassi
[B.C.]

p^o

f

- mam òv - sif - tē - - - rsa - di - qim tit - ba -

- mam tit - ba -

- mam tit - ba -

- mam tit - ba -

- mam tit - ba -

15)

15

1. VI. *po*

2. *po*

Alto

S. - rakh ō - vil - shon ha - si - dim tit - qa -

A. - rakh tit - qa -

T. - rakh tit - qa -

B. - rakh tit - qa -

Bassi [B.C.] *po*

1. **20**

VI.

Alto

S.
-dash ûv. qe - - - rev qe - do - shim tit-ha-lal

A.
-dash tit-ha-lal

T.
-dash tit-ha-lal

B.
-dash tit-ha-lal

Bassi
[B.C.]

1. ¹⁶⁾ 25

VI. *p*

2. *p*

Alto *p*

S. *be - - fi ye - - sha-rim ye-sha-rim ye sha rim ye-sha-*

A. *t̄sa-di-qim t̄sa-di-qim t̄sa-di-*

T. *h̄a-si-dim h̄a-si-*

B. *ge-do-*

Bassi [B.C.] *p*

1. **VI.**

2. **Alto**

S.
- rim tit - ro - mam tit-ro - mam tit-ro - mam tit-ro - mam tit-ro -

A.
- qim tit - ba - rakh tit - ba - rakh tit - ba - rakh tit - ba -

T.
- dim tit - qa - dash tit - qa - dash tit - qa -

B.
- skim tit - ha - lal tit - ha -

Bassi
B.C.J

30

f

17) 35

1. *p* *f* *pianissimo*

2. *p* *f* *pianis.*

Alto *p* *f* *pianis.*

S. - mam

A. - rakh tit - ba rakh

T. - dash tit - qa dash tit - - qa -

B. -lal tit - ha -lal tit - ha -

Bassi [B.C.] *p* *f* *pianis.*

1. VI. 2. Alto

S. A. T. B. Bassi [B.C.]

- dash

-lal tit. ha-lal

The musical score is written for a vocal ensemble and instrumental accompaniment. It consists of two systems of staves. The first system includes staves for Violins 1 and 2, Alto, Soprano (S.), Alto (A.), Tenor (T.), Bass (B.), and Basses (Bassi [B.C.]). The second system includes staves for Soprano (S.), Alto (A.), Tenor (T.), Bass (B.), and Basses (Bassi [B.C.]). The vocal parts have lyrics: "- dash" for the Tenor and "-lal tit. ha-lal" for the Bass. The instrumental parts are written in treble and bass clefs with various musical notations including notes, rests, and accidentals.

40

1. *Vl.* *f*

2. *f*

Alto

10)

S. be - fi ye - sha - rim sif - tē

A. be - fi ye - sha - rim sif - tē

T. be - fi ye - sha - rim ûv - sif - tē . . sif - tē

B. - tit - ha - la! be - fi ye - sha - rim sif - tē

Bassi
[B.C.] *f*

10) Ms.: noire non pointée.

19) 45

1. VI. 2. Alto S. A. T. B. Bassi [B.C.]

tsa-di-qim bil-shon ha-si-dim ū-qa - - -

tsa-di-qim ū-vil-shon bil-shon ha-si-dim

tsa-di-qim bil-shon ha-si-dim

tsa-di-qim bil-shon ha-si-dim

1. **VI.** **Alto**

S.
- - - - rev qe - rev qe - do.shim qe - do - shim

A.
qe - rev qe - do.shim qe - do - shim

T.
qe - rev qe - do.shim qe - do - shim

B.
qe - rev qe - do.shim qe - do - shim

Bassi
[B.C.]

20) 53

1. *p* *f*

VI. *p* *f*

2. *p* *f*

Alto *p* *f*

S. *tit - ro-mam* *be - fi*

A. *tit - ba-rakh* *be - fi*

T. *tit - qa-dash* *be - fi*

B. *tit - ha-lal be - fi*

Bassi [B.C.] *p* *f*

60

1. VI.

2.

Alto

S.

A.

T.

B.

Bassi
[B.C.]

ye - sha - rim tit - ro - mam tit - ba - rakh tit - qa - dash tit - ha - lal

tsa - di - qim [tit - ro - mam tit - ba - rakh tit - qa - dash tit - ha - lal]

ha - si - dim [tit - ro - mam tit - ba - rakh tit - qa - dash tit - ha - lal]

qe - do - shim [tit - ro - mam tit - ba - rakh tit - qa - dash tit - ha - lal]

24) 65

1. VI.

2. VI.

Alto

S.

A.

T.

B.

Bassi
[B.C.]

tit - ha - lal tit-ro-mam tit-ha-lal

tit - ha - lal tit-ba-rakh tit-ha-lal

tit - ha - lal tit-qe-dash tit-ha-lal

tit - ha - lal tit-ha-lal tit-ha-lal

ABRAHAM RATHOM

A d o n O l a m

a 2 voci

[8.] Adon Ólam a 2 voci

del Sig.^r Ab^m Rathem di Londra

Adagio

43) [T. ou Bar.]
 A - don 'o - - - lam a - sher - - ma - lakh be - te -
 [Bar. ou Basse]
 [A - don 'o - - lam a - sher - - ma - lakh be - te -

[T. ou Bar.]
 - rem kol - - be - te rem kol ya - - - tsir niv - rā
 [Bar. ou B.]
 - rem kol be - te - rem kol ya - - - tsir niv - rā]
 Finis

43) L'indication de chant à l'8^{ve} inférieure ne figure pas dans le ms.

SACRED SONGS , CANTATAS and ORATORIOS
in the I.M.P. Catalogue

I.M.P.309	AVIDOM, M.	PSALM CANTATA (mixed chorus a cap.)
313	BEN-HAIM, P.	RONI AKARA ("Sing, O Barren"), Motet (mixed chorus)
312	-	LITURGICAL CANTATA, baritone solo, chorus, and orchestra (or organ)
318	-	THE VISION OF A PROPHET, tenor solo, mixed chorus, and orchestra
554	-	"LIFT UP YOUR HEADS", Motet for soprano solo and eight instruments
319	-	THREE PSALMS for soprano solo, baritone solo, mixed chorus, and orchestra (or organ)
321	-	HYMN FROM THE DESERT (Text from the Dead Sea Scrolls) for soli, chorus, and orchestra
308	-	A BOOK OF VERSES (Omar Khayyam), 6-pt. chorus
302	-	PSALM CXXI, mixed chorus a cap.
214	-	PSALM XXIII, for medium voice and piano or organ
314	-	THOU SHALT NO MORE BE TERMED FORSAKEN (Isaiah LXII), for mixed chorus a cap.
322	BINDER, A.W.	HORA VEHODAYAH (PRAISE AND DANCE) for soloists, mixed chorus, and piano (or orchestra)
204	BROD, Max	PSALM CXXVI, for high voice and piano
323	LAZAROF, Henri	THE FIRST DAY, for mixed chorus a cap.
508	HOVHANESS, ALAN	SHEP HERD OF ISRAEL for tenor, trumpet solo, recorder (or flute), and string orchestra
315	MARTINON, Jean	LE LIS DE SARON (THE ROSE OF SHARON) for soloists, chorus, and orchestra
316	MARTINU, Bohuslav	THE PROPHECY OF ISAIAH, for soloists, chorus, trumpet, viola, piano, and percussion
201	SALOMON, K.	TWO SONGS OF FAITH for high voice and piano (or orchestra)
301	SCHOENBERG, Arnold	DE PROFUNDIS, Psalm CXXX, op. 50 b, mixed chorus
304	ORGAD, Ben-Zion	PSALM VIII, T.T.B. a cap.
307	SCHUBERT, Franz	MA TOVU (original Hebrew composition), chorus a cap.
303	STERNBERG, E.W.	PRAISE YE, for baritone solo, reciter, and mixed chorus a cap.
311	TAL, Josef	THE MOTHER REJOICES, for soloists, chorus, piano solo, and orchestra
213	WOLFSOHN, G.	TWO HEBREW PRAYERS for high voice (choir ad lib.) and organ (or piano)

ISRAELI MUSIC PUBLICATIONS LIMITED, TEL AVIV
New York, London, Milano, Amsterdam, Wien, Zürich, Copenhagen, Frankfurt/M.
P. O. Box 6011, Tel Aviv, Israel

EARLY HEBREW ART MUSIC

FRÜHE KOMPOSITIONEN FÜR DIE SYNAGOGUE

מאגזין המוסיקה האירופאית לבית הכנסת

- I.M.P. 701 CARLO GROSSI : Cantata Ebraica in Dialogo (ca 1682)
Barit.solo, Coro S.A.T.B. - Continuo
- I.M.P. 702 LOUIS SALADIN : Canticum Hebraicum (ca 1680-1700)
Counter-Tenor(or Alto), Ten.solo, Basso solo,
Coro S.A.T.B., 3 Flauti, 4 Oboi, 3 Fagotti,
Archi, - Continuo
- I.M.P. 703 VOLUNIO GALLICHI , FRANCESCO DREI :
Musica eseguita in occasione dell' apertura della nuova
scuola , Siena 1786
Cérémonie musicale pour l'inauguration de la synagogue
à Sienne * Inauguration of the Siena synagogue , 1786
Ten.solo, Counter-Tenor(or Ten.II)solo, 2 Barit.solo,
Coro S.A.T.B., 3 Flauti ad lib., 4 Oboi ad lib.,
3 Fagotti ad lib., Archi - Continuo
- I.M.P. 703-E d i t t o : Extracts of the music for the inauguration of the
Siena synagogue, for special concert performance
- I.M.P. 704-6 C.G.LIDARTI, A.CACERES, A.RATHOM :
Oeuvres du Répertoire de la Communauté juive "portugaise"
d'Amsterdam * From the musical repertory of the "Portu-
guese" Jewish community of Amsterdam (18th Century)
Soli, Coro S.A.T.B. , 2 Flauti ad lib., Archi - Continuo
- I.M.P. 705 C.G.LIDARTI : "BeFi Yesharim" - S.A.T.B., Archi
- I.M.P. 706 C.G.LIDARTI : 2 Arias , Sopr.solo, Archi
"Bo'i BeShalom" - "Come in Peace"
"Kol HaNeshama" - "All that has Breath"

MUSIQUE SYNAGOGALE ANCIENNE